

ΠΑΓΟΝΕΡΙ ΔΡΑΜΑΣ

ΣΤΙΣ ΒΟΡΕΙΕΣ ΕΣΧΑΤΙΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ :

**ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Έχουν περάσει 15 χρόνια από τότε, που μια ακόρεστη εξερευνητική «πείνα» μας έσπρωχνε στις βόρειες εσχατιές της Δράμας, στους ορεινούς και άσημους – τότε – οικισμούς. Στις παραμεθόριες ανιχνεύσεις μας μάς έβγαλε ο δρόμος στο Παγονέρι. Θυμάμαι την εκκλησία και το επιβλητικό καμπαναριό, το ταπεινό καφενείο με την ξυλόσομπα, τις πολλές και μεγάλες καρυδιές. Μα, πάνω απ' όλα, εκείνη την γνήσια εικόνα του χωριού, που ζει για τον εαυτό του κι όχι για τους τουρίστες. Στα χρόνια που ακολούθησαν, ακούγαμε όλο και πιο συχνά για το Παγονέρι. Μας το παρουσίασαν μάλιστα ως το «γενετικό στέκι του βορρά».

-Μήπως υπερβάλλετε;

-Καθόλου. Μπορείτε να το διαπιστώσετε κι οι ίδιοι.

Πρώι στην πλατεία. Εδώ οι πλανόδιοι είναι απαραίτητοι. (επάνω αριστερά) Το καφενεδάκι της πλατείας με την ξυλόσομπα και τους τακτικούς, καθημερινούς θαμώνες του χωριού.

«ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ» ΑΛΗΘΙΝΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Ρώτησα τον μαγαζάτορα, αν το τσίπουρό του ήταν καλό. Τί το ήθελα; Ήταν σαν να ρωτούσα έναν ψαρά, που μόλις έβγαινε απ' τη θάλασσα, αν τα ψάρια του ήταν φρέσκα. Δεν είπε τίποτε ο **Στέλιος Κοζάκης**. Έκανε μεταβολή, πήγε προς τα μέσα κι επέστρεψε σ' ένα λεπτό. Το τσίπουρο, φυσικά, αποδείχτηκε εξαιρετικό. Δυνατό, διπλοβρασμένο, με ισορροπημένη δόση γλυκάνισου, όπως συνηθίζουμε να το πίνουμε στο βορρά. Περίμενε όρθιος ο Στέλιος παραδίπλα.

-*Καλό; ρώτησε απλά.*

Τον κοίταξα χαμογελώντας. Δεν χρειαζόταν να πω τίποτε.

Το ταλέντο της μαγειρικής το είχε έμφυτο ο Στέλιος. Μα και η **Νίκη**, η σύντροφός του, δεν ήταν για τις γεύσεις αδιάφορη. Εκπαιδευτικοί και οι δυο στην πόλη της Δράμης, με έφεση στην έρευνα και τη δημιουργική δράση, δεν άργησαν να επιδοθούν σε μια ασχολία απόλυτα πρωτοπο-

ριακή: τη συγκέντρωση ξεχασμένων συνταγών από διάφορες πληθυσμιακές ενότητες, προσφύγων αλλά και ντόπιων της Δράμης. Με υπομονή και μεθοδικότητα συγκέντρωσαν πάνω από **120** αυθεντικές και άγνωστες στο ευρύ κοινό συνταγές. Όλες μαγειρεύτηκαν, αξιολογήθηκαν και επιλέχθηκαν **80**.

Έχοντας, λοιπόν, μαζί τους ένα τέτοιο γευστικό οπλοστάσιο, ήρθαν ο Στέλιος και η Νίκη στο Παγονέρι. Ο τόπος τους είχε μαγέψει από παλιά. Έστησαν το ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ στο υψηλότερο σημείο του χωριού. Απέναντί του είναι τα πάντα: στα νότια το Φαλακρό, στα βόρεια και ανατολικά η δασοσκέπαστη Ροδόπη. Χαμηλότερα το χωριό. 16 ορθογώνια παράθυρα και μια μεγάλη μπαλκονόπορτα, δεν αφήνουν την όραση να πλήξει. Πανέμορφη είναι κι η αίθουσα με καλοδουλεμένη ντόπια πέτρα, τζάκι και μεγάλα δοκάρια οροφής. Η δημιουργικότητα και η πρωτοτυπία της γεύσης έχουν βρει το χώρο που τους αξίζει.

ФОТ. ХР. АНТОНИЈОВ

ФОТ. ХР. АНТОНИЈОВ

ΤΙ ΤΡΩΜΕ ΣΤΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ;

Αν προσπαθήσουμε να παραγγείλουμε από τον «Κατάλογο **Εδεσμάτων**», που μας φέρνει η Νίκη, το πιθανότερο είναι να ζαλιστούμε. Το οδοιπορικό των γεύσεων είναι δαιδαλώδες. Αφήνουμε λοιπόν τη Νίκη να μας παρουσιάζει τα εδέσματα κι ύστερα εμπιστευόμαστε το ένστικτό μας. Άλλωστε τα πάντα είναι πολύ ξεχωριστά.

Κάποια, ωστόσο, θα μπορούσαμε να συστήσουμε όπως: Τις περίφημες «**Μπόμπες**» (ιτσλί κιοφτές), κεφτέδες δηλαδή με πληγούρι, κρεμμύδι και κιμά.

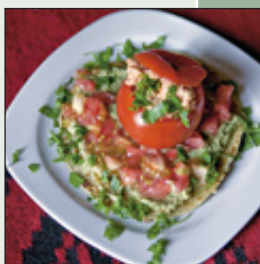
-Το **Χουνκιάν Μπεγερντί** (πουρές ψητής μελιτζάνας με μοσχάρι κοκκινιστό).

-**Γιούλμπασι** στη γάστρα, με τρία διαφορετικά κρεατικά.

-**Κουνέλι λαγωτό**, με σκορδαλιά, σβησμένο με κόκκινο κρασί.

-**Πομάκιη πίτα** (πουρές, πράσο και μικρά κομματάκια κρέας μοσχάρισιο η αρνίσιο) και ακόμη, **Πίτα Λόζνικ** (Παγονερίου), **Πίτα αρμέ** (με λάχανο τουρσί και κρέας χοιρινό). Εξαιρετική είναι και η κάβα κρασιών. Το δυστύχημα είναι, ότι προς το παρόν, δεν μπορεί κανείς να διανυκτερεύσει στο Παγονέρι. Μπορεί όμως να εξιπηρετηθεί σε απόσταση 20 μίλια χιλιομέτρων στα καταλύματα του Βώλακα ή του Νευροκοπίου.

ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ τηλέφωνα:
25210-28150, 6978-441914

Το οδόμετρο δείχνει από τη Θεσσαλονίκη **205** χιλιόμετρα και το αλτίμετρο **670** μέτρα, καθώς φτάνουμε στην πλατεία του χωριού. Μια πλατεία που ανάλογα με την ώρα της ημέρας αλλάζει εικόνα. Τα πρωινά ανήκουν στην κατανάλωση, στο εμπόριο. Ο ένας μετά τον άλλον καταφθάνουν οι πλανόδιοι. Γνωστοποιούν την άφιξή τους από μακρυνά, κορνάρουνε με τη δική του κόρνα ο καθένας, για να ξεχωρίζουν οι κάτοικοι, ποια εμπορεύματα, ποιες υπηρεσίες φτάνουν στο χωριό. Η κόρνα του ταχυδρόμου είναι ήχος πολύ επιθυμητός, αφού, εκτός από την αλληλογραφία, φέρνει και συντάξεις και τσιγάρα και ψωμί και διάφορα άλλα, πρώτης ανάγκης αγαθά. Τον ερχομό του ταχυδρόμου τον υποδέχεται όλο το χωριό.

Άλλοι πουλάνε φρούτα και ζαροζαβάνια, είδη μπακαλιχής, ένδυσης και υπόδησης, είδη κουζίνας και σπιτιού. Ευτυχώς που υπάρχουν κι οι γυρολόγοι. Εκτός από τα δυο καφενεία, δεν έχει απομείνει άλλο μαγαζάκι στο χωριό, κι οι κάτοικοί του μετά βίας φτάνουν τους 70, περασμένοι στα χρόνια οι πιο πολλοί. Μα τόσο καλοσυνάτοι, τόσο πρόθυμοι να εξυπηρετήσουν τον ξένο.

Ένα απομεινήμερο της περσινής χρονιάς, δεν δίτασε ο **Κώστας Καραολάνης** να απαρηνηθεί την καθιερωμένη ανάπαυση και να μας συνοδέψει για ώρα πολλή στη δύσβατη διαδρομή ως την κοίτη του Νέστου ποταμού. Είναι μια πορεία ωραία και ποικιλόμορφη, που, αφού διασχίζει το χωριό με κατεύθυνση ανατολική, βγαίνει στις εξοχές. Δύσκολος δρόμος, με πέτρες, βαθειά νεροφαγώματα και μπόλικη λάσπη όταν βρέχει. Κάποια στιγμή το τοπίο αλλάζει, αποκαλύπτεται χαμηλά ένα φαράγγι βαθύ και στενό. Ανάμεσα του κυλάει ο Νέστος με στροφές θεαματικές και πλούσια ροή. Ξανασυναντάμε τον ποταμό εκεί που τερματίζει ο δρόμος, στα **6.3 χλμ.** από το κέντρο του χωριού. Εκεί οι εκτάσεις είναι επίπεδες και η κοίτη του ποταμού φαρδειά, με αμέτρητες κροκάλες, μεγάλες και μικρές.

Ένα πρωί, συναντάμε στην αυλή του κάποιου να στοιβιάζει με επιμέλεια τα καυσόξυλα του για τον χειμώνα. Είναι όλα ωραίοι «μεσέδες» (ξύλα βαλανιδιάς).

-*Καλημέρα, ωραία ξύλα, του λέω.*

-*Μόνον ξύλα έχουν μείνει ωραία.*

Το λέει απλά, σαν διαπίστωση, δίχως θλίψη.

Ο χαρακτηριστικός κεντρικός δρόμος με τα παραδοσιακά σπίτια του χωριού.
Οι κυρούλες του Παγονερίου ατενίζουν χαρούμενες τον φωτογραφικό φακό και τη ζωή.

Ύστερα συμπληρώνει: *Μά, αφού σου άρεσαν τα ξύλα, φέρε το αυτοκίνητό σου να φορτώσεις όσα θέλεις.*

Όυτε ο **Κώστας Καραντώνης** κι η γυναίκα του **Κατερίνα** μας χάλασαν το χατήρι, όταν τους ζητήσαμε να τους φωτογραφίσουμε. Την ώρα εκείνη σκάλιζαν το περιβολάκι τους κάτω από τις μεγάλες βρύσες, στο χαμήλωμα του χωριού.

Οι ηλικιωμένες κυράδες όμως, που τόσο συχνά συναντάμε στην πλατεία, είναι λίγο πιο δύσκολες στην αρχή, θέλουν το γλυκό τους λόγο, τα παρακάλια τους. Ύστερα ξεθαρρεύουν, γίνονται κι αυτές ομιλητικές, δεν διαπάζουν ακόμα ν' αποκαλύψουν και τα χρόνια τους. Κάποιες είναι ή πλησιάζουν τα 100 και δεν έχουν πρόβλημα ν' ατενίσουν κατάματα το φακό και τη ζωή.

Ο **Σοκράτης Παπαεγγατίου**, πάλι, αναλαμβάνει να μας ξεναγήσει στα ψηλώματα του καταπληκτικού καμπαναριού που θεμελιώθηκε το **1804** αλλά αποπερατώθηκε μόνον στα **1881**. Ανεβαίνουμε τις απότομες ξύλινες, σχεδόν κατακόρυφες σκάλες. Πρώτος όροφος, δεύτερος, τρίτος, κάπου 15 – 16 μέτρα πάνω από το έδα-

φος. Εκεί ψηλά βρίσκεται ο μηχανισμός του ρολογιού. Βασίζεται σε μια σειρά από γρανάζια, που μετρούν τα δευτερόλεπτα, τα λεπτά κι ύστερα τις ώρες. Το κούρδισμα γίνεται κάθε 24 ώρες. Η μια από τις δυο καμπάνες είναι παλιά, κατασκευάστηκε το **1882** στην Άνω Βροντού. Ένα έργο τέχνης είναι το καμπαναριό του Παγονερίου, φτιαγμένο από λευκή λαξευτή μαρμαρόπετρα ντόπιων νταμαριών.

Μά και το υπόλοιπο χωριό είναι γραφικό. Δεν έχει καμιά σημασία που τα παλιά λιθόστρωτα είναι καλυμμένα με τσιμέντο ούτε ότι πολλά απ' τα παραδοσιακά σπίτια είναι ερειπωμένα και ακατοίχητα. Η συνολική εικόνα αποπνέει μια αυθεντική λιτότητα, μια αρχιτεκτονική παράδοση, που την συναντάμε παντού: στους πέτρινους τοίχους με τις ξυλοδεσιές και τον τσατμά, στα σαχνισιά και στα χαγιατία, στις πλάκες που καλύπτουν τις περισσότερες σκεπές. Σώζονται ακόμα, έστω και ερειπωμένα, τμήματα τοίχων φτιαγμένα από λάσπη. Κι όπως είχα επισημάνει και στην αρχή, το Παγονέρι μου δίνει την αίσθηση, ότι ζει για τον εαυτό του και όχι για τους άλλους.

Ο Κώστας Καραντώνης στο περιβολάκι με την γυναίκα του Κατερίνα.

ΦΩΤ. ΧΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο κ. Σωκράτης δίπλα σε μία από τις δύο λαξευτές πέτρες που χρησιμεύουν στο κούρδισμα του ρολογιού. Μια σειρά από γρανάζια δημιουργούν τον μηχανισμό του ρολογιού του καμπαναριού.

ΑΠΡΟΣΜΕΝΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΣΤΟΝ ΚΡΙΘΑΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΑΚΙ

-Έχετε πάει ποτέ στον Κριθαρά; ρωτάει ο Στέλιος.

-Τί είναι ο Κριθαράς;

-Ένας ορεινός εγκαταλελειμμένος οικισμός.

Ξεκινάμε με κατεύθυνση για Νευροκόπι. Στα **6 χλμ.** στρίβουμε δεξιά. Αρχίζει χωματόδρομος στενός. Δεν χρειάζεται να βαδίσουμε πολύ. Σ' ένα δεκάλεπτο συναντάμε τα πρώτα σπίτια του χωριού. Είναι όλα ερειπωμένα, πεσιμένοι οι τοίχοι, παντού λιθοσωροί. Μας κάνει εντύπωση η δόμηση, που είναι πολύ πυκνή. Ένα φαρδύ, χορταριασμένο λιθόστρωτο ανηφορίζει προς το κέντρο του χωριού. Τρία λεπτά μετά φτάνουμε στο υψηλότερο σημείο του οικισμού, στα **760 μέτρα**. Εδώ, σ' ένα ξέφωτο αποκαλύπτεται μια εικόνα απρόσμενη. Είναι ο μεγαλόπρεπος όγκος του μισοερειπωμένου ναού, του **Αγ. Γεωργίου**. Καταπληκτικό είναι και το πανύψηλο καμπα-

ναριό, χτισμένο από πελεκητή πέτρα, όπως στο Παγονέρι. Παρά την ερειπωδία της μορφή η εκκλησία αποπνέει μια απαράμιλλη γοητεία, που οφείλεται στα χαρακτηριστικά της εκπληκτικής της αρχιτεκτονικής.

Αλλεπάλληλες χαμηλού ύψους αψίδες, στηρίζουν το εξωτερικό δυτικό τμήμα. Στο εσωτερικό μας γοητεύουν δυο πανύψηλες κολώνες, που φτάνουν σε ύψος τα 6 μέτρα και θυμίζουν κίονες αρχαίου ελληνικού ναού. Πολλά τμήματα της τοιχοποιίας αποτελούνται από πωρόλιθο λαξευτό. Στην αριστερή, κόγχη του Ιερού, σώζεται με φθορές μια και μοναδική τοιχογραφία, που απεικονίζει τον Χριστό. Η σκεπή βέβαια έχει καταπέσει σε ποσοστό τουλάχιστον 80%. Σ' αυτό οφείλεται η άθλια κατάσταση του εσωτερικού, που είναι κατώπαρτο από λιθοσωρούς και μεγάλα δέντρα, που έχουν φυτρώσει με τα χρόνια.

Είναι μια πολύ μεγάλη εκκλησία. Το μήκος της πρέπει να ξεπερνάει τα 20, ενώ το πλάτος της είναι τουλάχιστον 15 μέτρα. Η Ν είσοδος εί-

να εκπληκτική. Συμπαγείς μαριμαρίνες παραστάδες, λαξευτό υπέρθυρο με πολύπλοκες παραστάσεις και πιο πάνω κόγχη με πολύ φθαρμένη τοιχογραφία του Αγ. Γεωργίου.

-Πάμε τώρα να δούμε μια άλλη εκκλησία, λέει ο Στέλιος. Ελπίζω να βρούμε το κλειδί.

1.5 χλμ. δεξιά από την έξοδο του Κριθαρά φτάνουμε στον μικρό οικισμό **Λιβαδάκι**. Εδώ, πριν από το 1940, ζούσαν περίπου 70 οικογένειες. Οι κάτοικοι που μένουν μόνιμα σήμερα είναι 4. Στην είσοδο του χωριού επιβάλλεται με τον όγκο της η εκκλησία της **Κοίμησης**. Πολύ αντιφατική εικόνα. Μια πελώρια εκκλησία για 4 ανθρώπους. Που είναι πολύ αμφίβολο, αν θα καταφέρουν να γίνουν περισσότεροι.

Η κυρία **Θεοδοσία** έχει την καλοσύνη να μας ανοίξει. Τρίκλιτη βασιλική με δυο κιονοστοιχίες από 4 κολώνες, όλες ζωγραφισμένες με μοτίβα φυτικά. Τα ταβάνια είναι ξυλόγλυπτα, με καταπληκτικά σχέδια και χρωματισμούς. Το τέμπλο είναι ωραιότατο, με φορητές εικόνες και σκηές από τον παράδεισο. Η εκκλησία χτίστηκε το **1870**. Στον Β τοίχο δεσπόζουν δυο υπεργέθεις τοιχογραφίες με την Μαρία Αιγυπτία και

τον Αρχάγγελο Μιχαήλ. Στο θαυμάσιο καμπαναριό, υπάρχουν οι χρονολογίες έναρξης της οικοδόμησης, **1899** και αποπεράτωσης, **1900**.

Απόγευμα. Το φως της μέρας λιγοστεύει.

-Πάμε να πούμε μια καλησπέρα στον Ιορδάνη, λέει ο Στέλιος.

Λίγο πιο πάνω, ζει ο **Ιορδάνης Τονονίδης** με τη γυναίκα του **Λουίζα**, οι δυο από τους τέσσερις κατοίκους του χωριού. Την ώρα τούτη ταχτοποιούν κούτσουρα μεσέδων στην αυλή. Μόλις μας βλέπουν κάνουν μεγάλες χαρές.

-Τί τραβάει η ψυχή σας; ρωτάει ο Ιορδάνης. Καφέ, τοιπουράκι ή μια σαμπάνια από τις σπέσιαλ; Στο άκουσμα της λέξης χαμογελάω.

-Ε, όχι και σαμπάνια!

-Γιατί, στο μικρό Λιβαδάκι δεν δικαιούμαστε σαμπάνια; Φέρε βρε γυναίκα μια σαμπάνια από τον Άγιο.

-Εννοεί τον Άγιο Παντελεήμονα στη λίμνη Βεγορίτιδα, εξηγεί ο Στέλιος.

Ο αδερφός της Λουίζας είναι ο **Κάγκας ο Βασίλης**, που οινοποιεί στο **Κτήμα Παύλου** ωραίο ξινόμαυρο, ροζέ, λευκό και εξαιρετικό αφρώδη οίνο από ξινόμαυρο.

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στον Κριθαρά, εκπληκτικής αρχιτεκτονικής αλλά πόσο θα αντέξει ακόμα ;

Η Λουΐζα εμφανίζεται με την γνώριμη φιάλη και κολωνάτα ποτηράκια. Φέρνει και καρύδια από τις άφθονες ντόπιες καρυδιές. Αφρίζει στα ποτήρια το ροζέ διαγυέστατο κρασί. Η γεύση ξερή, υπέροχη, αληθινή αποκάλυψη. Δεν έχει να ζηλέψει τίποτε από διάσημες γαλλικές.

Απολαμβάνουμε το περιεχόμενο με αργές, μικρές γουλιές. Οι οικοδεσπότες μας δείχνουν πολύ ευχαριστημένοι. Κτηνοτρόφος από τις Κρηνίδες της Καβάλας ο Ιορδάνης, περνάει με τη γυναίκα του, εδώ στο Λιβαδάκι, μια ήσυχη ζωή.

Εν τω μεταξύ, δυο χαριτωμένες γριζές κατοικούλες τριγυρίζουν όλη την ώρα ανάμεσα στα πόδια μας. Τις απομακρύνει συνέχεια η Λουΐζα, μα επιστρέφουν. Η μια, μάλιστα, είναι ιδιαίτερα χαδιάρρα και ζωηρή. Κάποια στιγμή ξεπερνάει τον εαυτό της. Με ευκινησία που θα ζήλευε κάθε αιλουροειδής, δίνει έναν πήδο και καταλήγει στο τραπέζι. Ανατρέπονται τα πάντα, σπάζουν ποτήρια, χύνεται η σαμπάνια, από τη μια στιγμή στην άλλη το τραπέζι μοιάζει σαν βομβαρδισμένο. Η κατοικούλα παραμένει ατάραχη στη θέση της. Σηκώνει τα χέρια στον ουρανό η Λουΐζα, συνέρχεται αμέσως από το σοκ ο

Ιορδάνης, αρπάζει την κατοικούλα στην αγκαλιά του και πάει να την κλείσει στο χώρο της για το βράδυ. Εμείς οι υπόλοιποι δεν μπορούμε να κρατήσουμε τα γέλια μας. Καμιά ταινία δεν θα μπορούσε να πετύχει πιο φυσική, κωμική σκηνή.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά τους ανθρώπους που μας συμπαραπατήθηκαν με κάθε τρόπο στο έργο μας και πιο συγκεκριμένα τους: **Κώστα Καραολάνη, Σωκράτη Παπαεργατίου, Ιορδάνη και Λουΐζα Τονονίδη**, καθώς και την κυρία **Θοδοσία**.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους καλούς φίλους **Νίκη Δισλία και Στέλιο Κοζάκη**, για τις ξέχαστες στιγμές στο **Ηλιοστάσιο** και για όλα όσα έκαναν για μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Στάθη Χρ. Κουζούλη, «ΠΑΓΟΝΕΡΙ, ΑΝΑΔΙΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ», ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 1997, «ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ» ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 2002 και «ΛΕΥΚΩΜΑ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ», ΠΑΓΟΝΕΡΙ 2006

Το τέμπλο του Ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου στο Λιβαδάκι.

ΦΩΤ. ΧΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο Ιορδάνης και η Λουίζα με τον υπέροχο αφρώδη οίνο από τον Αγ. Παντελεήμονα Αμυνταίου, λίγο πριν από την καταστροφική επέλαση της κατσίκας στο τραπέζι.

i πληροφορίες

Τμήμα χάρτη του Νομού Δράμας, έκδοση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας.

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ ΑΠΟ : ΒΟΛΑΚΙΑ, ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ: 20 χλμ
 ΔΡΑΜΑ: 55 χλμ
 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: 205 χλμ